

Ю. В. МАЛИШЕВА

Юлія Владиславівна Малишева, аспірант Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ВІДМЕЖУВАННЯ ПОНЯТТЯ «САНКЦІЇ» ВІД СУМІЖНИХ ПОНЯТЬ «ПРИМУСОВІ ЗАХОДИ» ТА «КОНТРЗАХОДИ» В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Розвиток міжнародних відносин протягом останніх десятиріч характеризується якісними змінами у міжнародному співробітництві, що обумовлено закінченням «холодної війни» та спрямуванням спільних зусиль світової спільноти на зміцнення міжнародного миру і безпеки. За цей час Організацією Об'єднаних Націй та іншими міжнародними організаціями поживавлено діяльність із застосування міжнародних колективних санкцій у зв'язку з порушенням норм міжнародного права.

Поруч з поняттям «санкції» в науці міжнародного права використовуються й інші терміни, тісно пов'язані з імплементацією міжнародно-правової відповідальності. Йдеться про такі категорії, як «примусові заходи» та «контрзаходи». Доктрина і практика свідчать про значне розходження поглядів на зміст кожного з цих понять. На думку деяких юристів-міжнародників, державних діячів та політологів наведені терміни є синонімами, натомість інші вважають їх поняттями, що означають різні правові явища.

Неоднозначність термінології породжує серйозні труднощі для розуміння змісту понять, зокрема під час обговорення питань про запровадження примусових заходів у міжнародних органах та установах, встановлення ступеня відповідності цих заходів нормам міжнародного права. Також це не сприяє однаковості практики щодо їх запровадження та оцінки, що в свою чергу негативно впливає на авторитет міжнародного права в цілому та свідчить про необхідність проведення ретельного термінологічного дослідження цих міжнародно-правових дефініцій з точки зору їх типології, походження, форми, змісту, функціонування й використання.

Не викликає сумніву, що розмежування понять «санкції», «примусові заходи» та «контрзаходи», визначення сфери застосування кожного з них має не тільки науково-теоретичне значення, оскільки дає змогу ґрунтовно, повно та всебічно дослідити характерні особливості кожного з термінів як своєрідного явища в системі міжнародного права, досягти взаєморозуміння серед дослідників, але й практичне значення у розв'язанні завдань підвищення ефективності правового регулювання міжнародних правовідносин, реалізації державами та міжнародними організаціями своїх потенційних можливостей.

Практика у сфері застосування санкцій привернула увагу науковців до необхідності дослідження проблем розмежування цього правового явища з суміжними поняттями. Окремі аспекти цієї проблеми аналізуються в роботах Ю. Ю. Блажевича, К. О. Конової, М. В. Кешнер, Ю. М. Жданова, Д. Алланда, Г. Абі-Сааба, А. Кассезе та ін. Проте, незважаючи на значну увагу, яка приділяється вивченню категорій «санкції», «контрзаходи» та «примусові заходи», загальновідомого поняття цих термінів в доктрині міжнародного права до цього часу не вироблено, а висновки науковців за результатами досліджень часом є суперечливими, не відрізняються послідовністю, а іноді навіть містять взаємовиключні умовиводи.

Оскільки одним із завдань науки є вивчення функцій спеціальної лексики, особливостей її використання, редагування та усунення недоліків термінів для їх однакового застосування на практиці, а також зважаючи на те, що проблема розмежування санкцій, контрзаходів та примусових заходів потребує більш ретельного дослідження, мета цієї статті – на підставі аналізу основних характеристик зазначених понять розмежувати та визначити сферу дії кожного з них. У рамках запропонованої статті термін «санкції» використовується у значенні примусових заходів, які можуть застосовуватись міжнародною організацією та її членами на підставі рішення цієї міжнародної організації до порушника норм міжнародного права¹.

У міжнародно-правовій доктрині немає однаковості у визначенні терміна «примусові заходи» та його співвідношення з санкціями. Аналіз праць науковців дає змогу стверджувати, що підхід до визначення цих двох категорій характеризується багатоманітністю інтерпретацій. Найбільш поширеною є думка, прихильники якої вважають, що терміном «примусові заходи» охоплюються як «санкції», так і «контрзаходи».

Український дослідник питань міжнародної відповідальності держав Ю. Ю. Блажевич вважає, що сучасна система примусових заходів складається із контрзаходів та санкцій, тобто із заходів, що застосовуються державами у порядку самопомогі, а також заходів, що застосовуються через відповідні інституційні механізми².

На думку К. О. Конової (РФ), «будь-яка санкція – це вказівка на заходи примусу, що охороняють норми права від порушення, однак не всяка міра примусу, що здійснюється суб'єктами права, застосовується на підставі санкцій»³.

Інші автори вважають, що поняття «примусові заходи» ширше за поняття «санкції».

Так, російський юрист-міжнародник Т. М. Нешатаєва зазначає, що концепція, яка установлює знак рівності між санкціями і примусовими заходами, не відповідає міжнародно-правовій практиці. У поняття «санкції» можуть входити заходи задоволення вимог, заходи з відшкодування шкоди, примусові заходи. При

цьому примусові заходи виступають у формі реторсій, репресалій і примусових заходів, які застосовуються міжурядовими організаціями⁴.

Водночас у міжнародній практиці та науковій літературі існують думки, які не поділяють таких поглядів і відокремлюють ці правові явища. Зокрема, Генеральний Секретар ООН Бутрос Бутрос-Галі примусовими заходами називає військові операції, а заходи без використання збройних сил – санкціями⁵.

Російський юрист-міжнародник Ю. Я. Міхеєв, досліджуючи примусові заходи за Статутом ООН, доходить висновку, що жодна держава або група держав не мають права самостійно приймати примусові заходи. Більш того, примусові заходи може вводити тільки Рада Безпеки ООН, і ніякий інший орган. Примусові заходи, які застосовуються Радою Безпеки ООН, не обов'язково повинні бути санкціями, оскільки, по-перше, їх безпосередньою метою не є забезпечення виконання міжнародно-правових зобов'язань, а підтримання або відновлення міжнародного миру та безпеки; по-друге, вони можуть бути прийняті в якості превентивних заходів, а санкції не можуть носити превентивного характеру; по-третє, Рада Безпеки при застосуванні цих заходів може не зазначити винну сторону⁶.

Наведені обставини дають право стверджувати, що наука міжнародного права вирізняється розмаїттям думок щодо сутності терміна «примусові заходи». Головна причина цього обумовлена насамперед неоднаковими підходами до визначення природи та цілей санкцій, що в свою чергу впливає на погляди науковців щодо співвідношення цих двох понять. Додаткові труднощі зумовлює той факт, що термін «примусові заходи», який використовується в Статуті ООН, сьогодні в офіційних документах Ради Безпеки іменується не інакше як «санкції», незважаючи на те, що у тексті Статуту термін «санкції» не використовується взагалі.

Отже, що для того, щоб з'ясувати, як співвідносяться поняття «санкції» та «примусові заходи», необхідно визначити та порівняти зміст кожного з них, тобто проаналізувати сукупність визначальних властивостей та відмінних прикмет, які містяться у цих поняттях.

Примусові заходи якнайтісніше пов'язані із застосуванням сили або загрозою застосування сили, тобто примусом. З точки зору теорії права примус – це спонукання суб'єкта до небажаної для нього дії, яку він відмовляється вчинити добровільно. Тобто, примусові заходи – це насамперед такі заходи, які спрямовані на силове змушення до певної поведінки. У цьому контексті варто погодитись з В. А. Василенком, який стверджує, що застосування сили в міждержавних відносинах – це завжди насильницькі заходи, які залежно від обставин можуть мати правомірний або неправомірний характер⁷.

Санкції також за своєю природою є примусовими заходами, які покликані спонукати порушника до відшкодування шкоди, завданої протиправними діями, однак на відміну від примусових заходів у загальному смислі санкції – це завжди правомірні заходи, які вчиняються з метою припинення порушення міжнародних норм.

Якщо розглядати лише правомірні примусові заходи, то аналіз міжнародної практики їх застосування дає змогу з упевненістю стверджувати, що примусові заходи можуть вживатись у відповідь на міжнародне правопорушення або бути зовсім не зв'язаними з протиправною поведінкою суб'єкта, щодо якого такі примусові заходи застосовуються. У першому випадку йдеться про санкції міжнародних організацій та контрзаходи окремих держав. У другому випадку такі заходи можуть мати місце у зв'язку з недружніми актами; конфліктними ситуаціями; певними подіями, які відбуваються в державі; задля зміни політики, яку проводить держава та ін.

Наведене свідчить про те, що поняття «примусові заходи» має більш широкий смисл, ніж поняття «санкції» та охоплює його як один із елементів цієї родової групи. Санкції мають ті ж самі загальні ознаки примусових заходів, тобто санкції такою самою мірою є заходами, спрямованими на примушення суб'єкта до небажаної для нього дії, яку він відмовляється вчинити добровільно. Втім, санкції відрізняються притаманними лише їм видовими ознаками, зокрема, це завжди правомірні заходи, які спрямовані на припинення міжнародного правопорушення або спонукання до виконання зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої міжнародним правопорушенням. Ці ознаки відрізняють їх від інших видів примусових заходів.

Не менше суперечностей виникає у зв'язку з намаганням практиків та вчених-міжнародників віднайти спільну думку на питання, пов'язані із зіставленням сутності та мети міжнародно-правих санкцій і контрзаходів.

Термін «контрзаходи» почав активно застосовуватись в міжнародно-правовій лексиці під час роботи Комісії міжнародного права над Проектом статей про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння (далі – Статті про відповідальність держав), який у 2001 р. затверджено Генеральною Асамблеєю ООН у якості додатку до резолюції 56/83⁸. Після тривалого обговорення Комісією теоретичних питань імплементації міжнародної відповідальності держав вирішено замінити термін «санкції» терміном «контрзаходи», оскільки він більш влучно відображає характер відносин між потерпілою державою та державою-делінквентом.

У Статтях про відповідальність держав контрзаходам присвячена окрема глава «Імплементація міжнародної відповідальності держав». Статті не містять визначення терміна «контрзаходи», проте на підставі аналізу їх змісту можна запропонувати таку дефініцію: контрзаходи – це односторонні примусові заходи потерпілої держави щодо держави-правопорушниці з метою забезпечення виконання зобов'язань, які випливають з правовідносин відповідальності.

Контрзаходи, як і санкції, становлять окремий інститут, пов'язаний з відповідальністю, який є вторинним щодо неї, і покликаний забезпечити виконання правовідносин відповідальності. Ця думка широко визнана в доктрині. Проте відмінність кожного з термінів різні автори трактують на свій кшталт.

Професор публічного права Е. Цоллер (Франція) вважає, що в сучасному міжнародному праві використання термінів «контрзаходи» та «санкції» має певні відмінності. На противагу контрзаходам санкції –

більш конкретні заходи. Контрзаходи – це, тимчасові дії які носять примусовий характер, в той час як санкції мають остаточну юридичну силу та каральні властивості. До того ж, санкції мають публічний характер, спрямований на інші країни, якого не мають контрзаходи. І ті, й інші виступають у якості відповіді на протиправну поведінку у міжнародному праві, але санкції справляють на порушника, який не виконує зобов'язання, ультимативний та остаточний вплив. У зв'язку з цим, контрзаходи мають бути розміщені поруч з репараціями та окремо від покарання⁹.

Ю. Ю. Блажевич (Україна) стверджує, що «можна говорити про певну тотожність між термінами «санкції» й «контрзаходи», але з певними зауваженнями. Термін «контрзаходи» більш точно відповідає реаліям міжнародного життя, бо підкреслює вимушеність застосування відповідних заходів (тобто у відповідь на міжнародно-протиправне діяння, відмову ліквідувати його наслідки) в той час як поняття «санкція» ставить наголос саме на каральному, примусовому аспекті таких дій»¹⁰.

Російська юрист-міжнародник М. В. Кешнер зазначає, що «контрзаходи являють собою елемент децентралізованого механізму примусу держави-правопорушника й розглядаються як інструмент імплементації відповідальності, який не носить карального характеру»¹¹. На переконання автора, у цьому і є принципова відмінність контрзаходів від міжнародно-правових санкцій.

Аргументація науковців досить суперечлива і викликає певні зауваження.

З нашої точки зору, контрзаходи, як і санкції, не є автоматичним та логічним правовим наслідком протиправного діяння, а тим більше – вимушеною відповіддю на правопорушення. Контрзаходи мають притаманні лише для них умови, необхідні для їх застосування. Відповідно до ст. 52 Статей про відповідальність держав потерпіла сторона зобов'язана зажадати від держави, яка несе відповідальність, виконання своїх обов'язків, а також попередити її про наміри застосувати контрзаходи і запропонувати провести переговори. Тобто, якщо держава добровільно виконала свої обов'язки, які випливають з правовідносин відповідальності, контрзаходи не застосовуватимуться. Навіть відмова держави-делінквента ліквідувати наслідки протиправного діяння не робить контрзаходи невідворотними. Застосовувати заходи у відповідь на правопорушення завжди є правом, а не обов'язком потерпілої сторони.

Науковцями необґрунтовано зроблено висновки про каральне спрямування санкцій. У теорії права покарання являє собою необхідний правовий наслідок особливого юридичного факту – скоєного правопорушення. Стосовно міжнародного права таким наслідком є міжнародно-правова відповідальність. Однак міжнародно-правова відповідальність не обов'язково пов'язана із застосуванням санкцій, які за своєю суттю є вторинними щодо правопорушення і є лише можливим та опосередкованим його наслідком. Визнання за санкціями каральної функції призводитиме до того, що держава-делінквент нестиме покарання, не за кожне міжнародне правопорушення. Це буде лише в тих випадках, коли вона добровільно відмовляється виконати свої зобов'язання щодо ліквідації шкідливих наслідків правопорушення.

Більш того, покарання забезпечується, коли це необхідно, можливістю примусу, але саме за своєю суттю примусом не є. Примус – це одна з ознак покарання, проте не головна, а другорядна, яка вказує лише на те, чим і як забезпечується реалізація функціональних можливостей покарання. Головне ж у покаранні не те, чим і як забезпечується реалізація потенціалу, а те, чим покарання є за своєю суттю, в чому його призначення, причини й смисл виникнення та використання. Основною рисою покарання є кара, а отже, і визначати його треба не через примус, а через поняття «кара».

Іншої думки щодо співвідношення міжнародно-правових санкцій з контрзаходами дотримується російський вчений Ю. М. Жданов, який дійшов висновку, що поняття «санкції» належать до примусових заходів, які застосовуються міжнародними організаціями і, по суті, являють собою примусові заходи «вертикального характеру». Термін «санкції» у відносинах між державою-правопорушником та потерпілою державою суперечить принципу суверенної рівності, оскільки створює відчуття залежності держави-правопорушника. При цьому він підкреслює, що застосування окремими державами терміна «санкції» для своїх односторонніх примусових дій давало б підстави вважати наявність презумпції їх законності й виключало б можливість порушення питання про міжнародно-правову відповідальність за вчинення таких примусових дій. Насамкінець автор доходить висновку, що стосовно держав адекватним терміном є «контрзаходи» (заходи у відповідь), які являють собою примусові заходи «горизонтального характеру», що застосовуються потерпілою державою до держави-правопорушника¹².

З позицією Ю. М. Жданова співзвучна думка російського юриста Р. Р. Батршина, який вважає, що «термін «санкція» належить до примусових заходів, які застосовуються тільки міжнародними організаціями, тобто в централізованому порядку. Що стосується держав, для яких характерним є децентралізований механізм примусу, то для визначення заходів примусу, які застосовує потерпіла держава щодо держави-правопорушника, необхідно вживати термін «контрзаходи»¹³.

Професор міжнародного права В. Голланд-Деббас переконана: для того, щоб санкції були законними, вони повинні здійснюватись міжнародними організаціями, які являють собою «централізований механізм»¹⁴.

З точкою зору, що «санкції» – це примусові заходи міжнародних організацій, важко не погодитись, але доводи щодо її обґрунтування викликають заперечення. Помилковість такого погляду вбачається в наступному.

Будь-яке право – це не тільки сукупність встановлених обов'язкових правил поведінки, але й охоронювана, забезпечена, в разі їх порушення, примусом система правил. Міжнародне право являє собою особливу систему, і на відміну від внутрішнього права примус у випадку порушення міжнародно-правових норм здійснюється стосовно порушника по-іншому: особливого наддержавного апарату, здатного примушувати до виконання цих норм немає, а тому примус здійснюється самими державами, які діють індивідуально або колективно¹⁵.

Міжнародні організації засновані на принципі суверенної рівності всіх членів. Вони не є наддержавою, а їх органи – не всесвітній уряд або законодавчий чи каральний орган.

Крім цього, контрзаходи, так само як і санкції – це примусові заходи, які застосовуються потерпілою державою до держави-порушника. Тобто, складається таке враження, начебто одна держава володарює над іншою. За таких обставин зовсім неприйнятним є відображення санкцій як засобу обмеження державного суверенітету, а обґрунтування відмінності між санкціями й контрзаходами на такій підставі виглядає непереконливо.

Насправді аналіз основних характеристик санкцій і контрзаходів наводить на думку, що єдине, чим вони розрізняються – це за суб'єктом застосування примусових заходів. Так, контрзаходи, як і санкції, є примусовими заходами, які застосовуються у відповідь на міжнародне правопорушення, якщо держава-делінквент добровільно відмовляється припинити правопорушення та (або) відшкодувати шкоду. Вони є крайніми заходами, які застосовуються тільки після вичерпання мирних засобів вирішення спору. Тому відмінність санкцій від контрзаходів – це переважно питання термінології, аніж сутності зазначених понять.

Характеризуючи контрзаходи, професор міжнародного права паризького університету Д. Алланд зазначає, що «контрзаходи – механізми приватного правосуддя, які існують, насамперед через брак відповідних міжнародних інституцій; вони перетинаються з інститутом відповідальності, впливають на нього, втім не витікають безпосередньо з нього»¹⁶.

Єгипетський спеціаліст в галузі міжнародного права професор Г. Абі-Сааб визначає санкції як примусові заходи, які приймаються на виконання рішення компетентного органу, тобто органу, який має юридичні повноваження діяти від імені суспільства або співтовариства, та регулює правові системи. Вчений відрізняє санкції від примусових заходів, які приймаються безпосередньо державами або групами держав, а не за рішенням міжнародної організації, та визначає їх терміном «контрзаходи»¹⁷.

Професор А. Кассезе звертає увагу на те, що набула поширення практика запровадження санкцій міжнародними організаціями, в тому числі як реакція на широкомасштабні порушення міжнародного права. При цьому А. Кассезе наголошував, що в той час як контрзаходи вживаються окремими державами, санкції є колективними заходами реагування і носять інституційний характер¹⁸.

Таким чином, як міжнародно-правові санкції, що здійснюються міжнародними організаціями, так і контрзаходи, що здійснюються державами, є взаємопов'язаними різновидами примусових заходів в рамках міжнародного права.

В умовах розмаїття та різнохарактерності визначення понять «санкції», «примусові заходи» та «контрзаходи», які існують в доктрині та практиці міжнародного права, враховуючи все зростаючу їх роль у підтриманні міжнародного правопорядку, набуває великої актуальності формулювання термінологічних дефініцій, які б стали знаряддям взаєморозуміння та адекватної визначеності правової природи й характерних атрибутів цих інститутів. Тому одним із завдань наукових досліджень повинно стати визначення ознак і рис, які б стисло та максимально точно сформулювали зміст зазначених понять, їх суть та правову природу. При цьому домінуючий вплив на дослідників має справляти усвідомлення проблеми термінологічної відповідності, аргументованості наукової оцінки та мотивації запропонованої дефініції.

¹ Див. напр. Лукашук И. И. Право международной ответственности / Лукашук И. И. – М.: Wolters Kluwer, 2004. – 544 с.; Жданов Ю. Н. Принудительные меры в международном праве: дисс. ... докт. юрид. наук : 12.00.10 / Жданов Юрий Николаевич – М., 1999. – 258 с.; Батршин Р. Р. Ответственность государств и применения контрмер в современном международном праве: дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Батршин Роман Ринатович. – Казань, 2005. – 211 с.; Малишева Ю. В. Развитие института санкций у современном международном праве // Публічне право. – 2012 – № 2 (6). – С. 170–176.

² Блажевич Ю. Ю. Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння / дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Блажевич Юрій Юрійович. – К., 2006. – С. 170.

³ Кононова К. О. Санкционные резолюции Совета Безопасности ООН и их имплементация в национальных правовых системах государств-членов / Кононова К. О. – М.: Wolters Kluwer, 2010. – С. 25.

⁴ Нешатаева Т. Н. Санкции системы ООН (международно-правовой аспект) / Нешатаева Т. Н. – Иркутск: «Издательство Иркутского университета», 1992. – С. 12.

⁵ Доклад Генерального Секретаря о работе организации «Повестка дня для мира» A/47/277 від 02.07.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/siteindex/agenda_forpeace.pdf

⁶ Михеев Ю. Я. Применение принудительных мер по Уставу ООН / Михеев Ю. Я. – М.: Международные отношения, 1967. – С. 34–35, 50.

⁷ Василенко В. А. Международно-правовые санкции / Василенко В. А. – К.: Вища школа, 1982. – С. 6.

⁸ Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН A/RES/56/83 от 12.12.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/477/99/PDF/N0147799.pdf?OpenElement>

⁹ Zoller, E. Peacetime Unilateral Remedies: An Analysis of Countermeasures – New York: Transnational Publishers, 1984 – P. 106, 75.

¹⁰ Блажевич Ю. Ю. Вказана праця. – С. 144.

¹¹ Кебнер М. В. Контрмеры и санкции как инструменты имплементации международной ответственности государств // Вестник ТИСБИ. – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.tisbi.org/science/vestnik/2012/issue1/Кебнер.pdf>

¹² Жданов Ю. Н. Принудительные меры в международном праве: дисс. ... докт. юрид. наук : 12.00.10 / Жданов Юрий Николаевич. – М., 1999. – С. 15–16.

¹³ Батршин Р. Р. Ответственность государств и применения контрмер в современном международном праве: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Батршин Роман Ринатович. – Казань, 2005. – С. 118.

¹⁴ Gowlland-Debbas, V. United Nations Sanctions and International Law – Hague: Kluwer Law International, 2001. – P. 6.

¹⁵ Ушаков Н. А. Основания международной ответственности государств / Ушаков Н. А. – М. Международные отношения, 1983. – С. 12.

¹⁶ Alland D. Countermeasures of General Interest / Denis Alland // European Journal of International Law. – 2002. – Vol. 13. – № 5. – P. 1226.

¹⁷ *Abi-Saab G.* The Concept of Sanction in International Law in Gowlland-Debbas, V. United Nations Sanctions and International Law. – Hague: Kluwer Law International, 2001. – P. 32.

¹⁸ *Cassese, A.* International Law – Oxford: Oxford University Press, 2001. – P. 234.

Резюме

Малишева Ю. В. Відмежування поняття «санкції» від суміжних понять «примусові заходи» та «контрзаходи» в міжнародному праві.

Статтю присвячено проблемі відмежування поняття «міжнародно-правові санкції» від понять «примусові заходи» та «контрзаходи». Проаналізовано основні ознаки і риси санкцій, примусових заходів та контрзаходів. Особливу увагу зосереджено на співвідношенні цих близьких за своєю природою правових інститутів, їх розмежуванні та визначенні сфери дії кожного з понять. Проведене автором статті дослідження та отримані висновки допомагають подолати неоднозначність термінології у сфері імплементації міжнародно-правової відповідальності.

Ключові слова: міжнародно-правові санкції, санкції, примусові заходи, контрзаходи, відмежування понять, імплементація міжнародно-правової відповідальності.

Резюме

Мальшева Ю. В. Отграничение понятия «санкции» от смежных понятий «принудительные меры» и «контрмеры» в международном праве.

Статья посвящена проблеме отграничения понятия «международно-правовые санкции» от понятий «принудительные меры» и «контрмеры». Проанализированы основные признаки и черты санкций, принудительных мер и контрмер. Особое внимание сосредоточено на соотношении этих близких по своей природе правовых институтов, их отграничению и определению сферы действия каждого из понятий. Проведенное автором статьи исследование и полученные выводы позволяют преодолеть неоднозначность терминологии в сфере имплементации международно-правовой ответственности.

Ключевые слова: международно-правовые санкции, санкции, принудительные меры, контрмеры, отграничение понятий, имплементация международно-правовой ответственности.

Summary

Malysheva Y. The delimitation of the concept «sanctions» from the related concepts «enforcement measures» and «countermeasures» in the international law.

The article is devoted to the problem of the distinction between the concepts «international sanctions», «enforcement measures» and «countermeasures». The main characteristics and features of sanctions, enforcement measures and countermeasures were analyzed. Particular attention is paid to the relation of these similar in itself legal institutions, their delimitation and definition of the scope of each of the concepts. The study, conducted by the author of the article, and obtained conclusions allow to overcome the ambiguity of terminology in the field of implementation of international legal responsibility.

Key words: international sanctions, sanction, enforcement measures, countermeasures, delimitation of the concepts, implementation of international legal responsibility.

Отримано 10.04.2014

УДК 342.7

АДИЛЬ ФАЗИЛЬ ОГЛЫ АБИЛОВ

Адиль Фазиль оглы Абилов, аспирант Института по правам человека Академии наук Азербайджанской Республики, магистр международного права по правам человека (Университет Эссекс, Великобритания)

РОЛЬ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВОЕ СУДЕБНОЕ РАЗБИРАТЕЛЬСТВО ПРИ РАССМОТРЕНИИ ВОПРОСОВ ВЫДАЧИ

Защита прав человека является главной особенностью современного международного права. Институт выдачи преступников, который прошел долгий путь развития со времен рабовладения до сегодняшнего дня, данная отрасль права также не обошла стороной.

Анализ эволюции данного института позволил сделать вывод, что расширение концепции прав человека привело к тому, что современное право экстрадиции стало признавать основные права человека, соглас-